

KÜLTÜR VE MODERNLEŞME ARACI OLARAK HALKEVLERİNİN HALK EĞİTİMİ FAALİYETLERİ

Nilgün YENİSOY ÖZKAN¹

Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 17.02.2023 Makale Kabul Tarihi / Accepted: 15.04.2023

DOI: 10.59445/ijephss.1252330

Makale Türü: Araştırma Makalesi / Article Info: Research Article

Atıf / Cite: Yenisoy Özkan, N., (2023). Kültür ve modernleşme aracı olarak halkevlerinin halk eğitimi faaliyeti, International Journal of Economics, Politics, Humanities & Social Sciences, 6(2), 158-168.

Özet

Türk Kurtuluş Savaşı başarıyla neticelendikten sonra Türk milletini çağdaş medeniyetler düzeyine ulaştırabilmek için inkılaplar yapılmıştır. Bu inkılaplar sosyal, siyasi kültürel ve hukuki olarak değişim ve yenileşmelerin temelini oluşturmuştur. İnkılapların tüm halk tabanına yayılabilmesi için eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulmuştur. Halkın hızlı bir şekilde eğitilmesi için mevcut eğitim kurumlarının yetersiz olduğu görülmüştür. Fakat örgün eğitim dışında kalan halk kitlelerinin eğitilmesi önemli bir problem olarak görülmüyordu. Türkiye’de halk eğitimi ile ilgili çalışmalara ilk olarak Türk Ocakları’nda başlanmıştır. Osmanlı Devleti döneminde kurulan Türk Ocakları, Anadolu’da halk eğitimi konusunda büyük görevler üstlenmiştir. Türk Ocakları Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduktan sonra da bir süre daha varlığını sürdürmüştür. Bu kurumun 1931 yılında kendini feshetmesinden sonra halk eğitimi görevi Halkevleri tarafından üstlenilmiştir. Atatürk’ün en önemli projelerinden biri olan halkevleri 19 Şubat 1932 tarihinde kurulmuştur. Atatürk’ün halkçılık ilkesi doğrultusunda Türk milletinin yapılan ve yapılacak olan inkılapları daha iyi bir şekilde özümsemeleri ve Türk modernleşmesinin gerçekleştirilmesi için halkevleri önemli çalışmalar yürütmüştür. Bu çalışmada halkevlerinin halk eğitimi hususunda kendi bünyesindeki çalışma kolları ile yürüttüğü faaliyetler ve halkın eğitilmesi, okur-yazarlık seviyesinin artırılması, inkılapların tabana yayılması ve yeni rejimin daha iyi idrak edilmesi gibi çalışmalar üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Halk Eğitimi, Halkevleri, Eğitim Tarihi.

PUBLIC EDUCATION ACTIVITIES OF PUBLIC HOUSES AS A TOOL OF CULTURE AND MODERNIZATION

Abstract

After the Turkish War of Independence was concluded successfully, reforms were made in order to bring the Turkish nation to the level of contemporary civilizations. These reforms formed the basis of social, political, cultural and legal changes and innovations. Educational institutions were needed so that the reforms could spread to the entire population. It has been observed that the existing educational institutions are insufficient for the rapid education of the public. But educating the masses of people outside of formal education was seen as an important problem. Studies on public education in Turkey were first started in the Turkish Hearths. The Turkish Hearths, which were established during the Ottoman Empire, undertook great duties in public education in Anatolia. Turkish Ocaks continued to exist for a while after the establishment of the Republic of Turkey. After this institution dissolved itself in 1931, the task of public education was undertaken by the Community Centers. Community centers one of Atatürk's most important projects, were established on February 19, 1932. In line with Atatürk's principle of populism, community centers have carried out important works for the Turkish nation to better absorb the reforms that have been made and to be made, and for the realization of Turkish modernization. In this study, the activities carried out by the community centers with their own working branches in the field of public education and studies such as educating the public, increasing the literacy level, spreading the reforms to the grassroots and better understanding of the new regime are emphasized.

Keywords: Public Education, Community Centers, History of Education.

¹ Lisansüstü Öğrencisi, Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih ABD, ynsy-87@hotmail.com ORCID: 0000-0002-3980-2188.

1. Giriş

Toplumların var olabilmeleri için millet olma bilincine sahip olmaları gerekir. Türk milleti yüzyıllarca millet olma hususunda çok fazla sıkıntı yaşamamış, birçok savaş yaşamış sonrasında ise Kurtuluş Savaşını vererek Cumhuriyet rejimini benimsemiştir. Mustafa Kemal Türk halkına Cumhuriyetin değerlerini benimsetmek için faaliyetler yürütmüştür. Yeni rejimin herkes tarafından benimsenip yaşatılması ve aydın bir toplum oluşturma çabası içinde olan yönetici kadro yapılan reformların bütün halka yayılması için çözüm yolları aramıştır (İnan, 1970, ss.29-295). Cumhuriyet kurulduktan sonra halkın sorunlarının temelinde eğitim olduğu görülmüş ve bu amaçla halkın eğitimine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak 1926 yılında Eğitim bakanlığı bünyesinde halk eğitimi şubeleri kurulmuştur. 1928 yılına gelindiğinde harf devrimi yapılmış, bu durum halk eğitimini ve okuma-yazma öğrenmeyi kaçınılmaz hale getirmiştir. Yeni harfleri halka öğretmek maksadıyla Atatürk öncülüğünde 1928 yılında Millet Mektepleri açılmış ve halkın yoğun ilgisiyle çalışmalarına başlamıştır. Halk eğitimi ile ilgili çalışmalar 1932 yılında Halkevlerinin kurulmasıyla bütün yurttan yaygın hale gelmiştir. Bu kurum okuma yazma bilmeyen vatandaşların sayısının % 80 oranında olduğu dönemde kurulmuştur (Kılıç, 1968, s.1).

Halkevleri 19 Şubat 1932 tarihinde ilk olarak 14 şehirde olmak üzere açılmıştır. İlk açılan halkevleri; Adana, Afyon, Ankara, Aydın, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Samsun ve Van halkevleridir (Halkevlerinin Doğuşu, 1971, s. 2). Okuma ve yazma seferberliği dâhilinde hareket eden halkevleri öncelikle kendi bünyelerin birer kitaplık kurmuşlardır. Ayrıca okuma-yazma kursları ile halkın okuryazar olması için çalışmalar yürütmüşlerdir. Piyasaya yeni çıkan kitaplar bütün halkevleri şubelerine dağıtılıp, önemli kitaplar üzerine konuşmalar, konferanslar gibi aktiviteler aracılığıyla halkın ilgisini okumaya çekmeye çalışmışlardır. Bu sayede açılan okuma odaları halkın ve okuma yazma seferberliğinin odak noktası haline gelmiştir (Çeçen, 1990, s. 159).

Halkevleri bünyesinde açtığı birçok kolla bir üniversite, tiyatro, müzik evi, gece dershanesi, mesleki gelişim okulu, dispanser, çocuk evi gibi birçok fonksiyonu barındırmıştır. (Kara, 2019, s.53). Ayrıca halka yeni rejimin aktarılması kültür ve ulus bilinci oluşturma vasıflarını halk eğitimi yoluyla aktaran kuruluşlardır (Ergün, 1982, s. 159). Okul eğitiminin yanı sıra halkı eğitmek ortak kalkınmaya yönelik faaliyet göstermek için kurulmuşlardır. Bu doğrultuda Atatürk ilkelerini ve devrimlerin halka anlatılması, ayrıcalıksız bir toplum oluşturmak ve kaynaştırmak görevi halkevlerine verilmiştir. Halkevleri sınıf, yaş, cinsiyet farkı gözetmeksizin bütün halka serbestçe girip yararlanabilecekleri eğitim merkezleri olmuşlardır (Akşin, 2005, s. 433). Bu doğrultuda Türk halkını muasır medeniyetler seviyesine çıkarmak için halkın bizzat bu çalışmalarda yer alması gerekiyordu. Yapılan devrimlerin halk tarafından benimsenmesi, yeniliklerin öneminin kavranması ve Mustafa Kemal'in yapacağı diğer devrimlere duygu ve düşünce yönünden halkı hazırlamak için Halkevleri büyük bir çaba göstermiştir (Çağlar, 1936, s.3). Halkevleri halkın yüzde seksen gibi büyük bir kısmının okuma-yazma bilmediği bir dönemde halkın eğitimi için kolları vasıtasıyla önemli çalışmalara imza atmıştır. Cehalet ve geri kalmışlıkla topyekun mücadele edilmesinde yurt genelinde Cumhuriyetin ve Cumhuriyetle gelen düşünce yapısının idrak edilmesinde de büyük katkıları olan Halkevleri önemlidir. Bu çalışmada halkevlerinin kendi bünyesinde oluşturduğu kolları vasıtasıyla yürütmüş olduğu halk eğitimi faaliyetlerini açıklayıp bundan sonraki çalışmalara yön vermesi amaçlanmıştır.

2. Halkevlerinin Kuruluşu

Kurtuluş savaşından sonra Mustafa Kemal asıl savaşın cehalete karşı verileceğini söylemiştir. Türk milletinin her yönden kalkınması ve bilinçli bir toplum haline getirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Türk milletine hizmet edecek bir teşkilata ihtiyaç duyulmuş ve halkevlerinin kurulmasına karar verilmiştir. Halkevleri tüzüğünde halkevlerinin işlevi ve görevleri şu şekilde tespit edilmiştir; *“Atatürkçülüğün niteliğinin ve amaçlarının bilinçli algılanıp benimsenmesi, değer yargılarının buna*

uyumlu gelişme sürecine girmesi, yeni değer yargılarının oluşması, Doğu kültüründen Batı kültürüne geçişte kültür, sanat, spor ve yazının etkinliklerine katkıda bulunarak halka gönüllü hizmet sunulması”dır (Toksoy,2007, s.147). 1931 yılında gazetelerde çıkan haberlerde Türk ocaklarının kapatılıp yerine halkevlerinin açılacağı ifade edilmiştir. Bununla ilgili Atatürk verdiği bir demeçte “*aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye yolunda birleşmelidir*” şeklinde bir ifade kullanmıştır (Hakimiyeti Milliye, 25 Mart 1931). Bununla birlikte dönemin gazetelerinden Cumhuriyetin 2 Ocak 1931 yılındaki “*Gazi'nin İrşadı: Büyük Halkevleri Tesis Edilecek*” başlığıyla halkevlerinin açılacağını kamuoyuna duyurmuştur (Cumhuriyet, 2 Ocak 1931). Halkevleri kurulmadan önce talimatnamesi hazırlanmıştır. Talimatname hazırlanırken başka ülkelerde bu kurumun benzeri oluşumlar incelenmiştir. Fakat hiçbir ülkenin kültür kurumunun tamamen aynısı örnek alınmamış, Türkiye'nin toplumsal yapısı ve ihtiyaçları göz önüne alınarak Türk Ocaklarının birikimlerinden de istifade edilmiştir (Toksoy, s.148). Atatürk'ün direktifleri doğrultusunda Halkevlerinin talimatnamesini oluşturma görevi Reşit Galip'e verilmiştir. CHP Üçüncü kongresinde halkevleri parti içinde oluşturulan beşinci büroya bağlanmıştır. Reşit Galip birçok ülkenin kültür ve gençlik kurumlarını incelemiş bu doğrultuda halkevleri yönetmeliğini oluşturup yurt genelinde faaliyet göstermesinde görev almıştır(Zeyrek,2006, s.19-20).

Halkevleri kuruluş amacı 1932 yılında çıkarılan Halkevleri talimatnamesi ile belirlenmiştir. Buna göre halkevlerinin kuruluş amacı şunlardır:

“Eğitim sahasında çalışmaya her milletin çok fazla mecbur bulunduğu halde maddi ve manevi vasıtaları maalesef çok eksik olan memleketimizde resmi, gayri resmi kuvvetlerin aynı maksatlar üzerinde teksifi lüzumunun kıymetini tebarüz ettirebilir. Biz bu vadiye başka memleketlere nazaran fazla olarak şimdi tarihe geçmiş müesseselerin cemiyet bünyesinin en derin tabakalarına kadar işlemiş köklerini sökmek, cumhuriyet ve inkılâp esaslarını bütün ruhlara ve fikirlere hâkim mukaddes iman şartları halinde perçinlemek vazife ve mecburiyeti karşındayız. Firkamızın program temelleri Cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik ve inkılâpçılıktır. Programımızı bu ana ve temel prensiplerin hâkimiyeti ve ebedileşmesi için bu vasıflarda kuvvetli vatandaşlar yetiştirilmesini, milli seciyenin Türk tarihinin ilham ettiği derecelere çıkmasını, güzel sanatların yükseltilmesini, milli kültürün ve ilmi hareket ve faaliyetlerin kuvvetlendirilmesini ehemmiyetli vasıtalar olarak tespit ve işaret eder. Bu işaret ve vasıtaların hepsi birden medeniyet yolunda Türklüğün kaybettiği uzun yılları cesur, atılğan ve yorulmaz hamlelerle kazanacak nesiller yetiştirmeyi, medeniyet sahasında Türkün tabii meziyet ve kabiliyetleriyle mütenasip şeref mevkiini tekrar almasını istihdaf eyler. Halkevlerinin gayesi bu uğurda çalışacak mefkûreci vatandaşlar için toplayıcı ve birleştirici yurtlar olmaktadır”(CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s.3).

Atatürk Halkevlerinin amacını anlatırken aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“Gençlik, gelişen ve yetiştiren bir çalışmanın içinde yasatılmalıdır. Millet şuurlu birbirini anlayan, birbirini seven, ideale bağlı bir halk kitlesi halinde teşkilatlandırılmalıdır. En kuvvetli ders vasıtalarına ve yetişkin muallim ordularına malik olmak kâfi değildir. Halkı yetiştirmek, halkı ve kitle haline getirmek için ayrıca bir halk mesaisinin tanzimini ihmal etmemeliyiz. Silah kuvvetinden, her türlü cebir ve madde kuvvetlerinden daha müessir olan fikir kuvvetidir. Milletimizi bu sahada yetiştireceğiz.” (Azcan, 2003: 14).

Hazırlıklar tamamlandıktan sonra 19 Şubat 1932 tarihinde 14 şehirde olmak üzere Halkevleri resmen açılmıştır. Halkevleri açılan iller; Ankara, Afyon, Samsun, Eskişehir, Diyarbakır, İzmir, Konya, Denizli, Van, Aydın, Çanakkale, Bursa, İstanbul ve Adana'dır (Cumhuriyet, 1932, s.1). Merkez olarak

Ankara halkevinde dönemin CHP Genel sekreteri Recep Peker bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında bütün halkı tek çatı altında toplayıp milli birliği yükselteceklerini vurgulamıştır. Ayrıca milleti yeni yapılacak olan devrimlerin tamamen idrak edilmesini sağlayıp bu uğurda okulların yanı sıra *Millileşmek*”, *“milletçe kitleleşmek”* amacıyla yaygın eğitim dışında kalan halkın eğitilmesi gerekliliğini dile getirmiştir. Sonrasında sözlerine şu şekilde devam etmiştir; *“Milleti bilinçli, birbirini anlayan, birbirini seven, ideale bağlı bir halk topluluğu halinde örgütlemektir”* (Halkevlerinin Doğuşu, 1971, s.6-10).

Halkevlerinin kuruluşunda büyük emekler veren Reşit Galip açılış günü bir konuşma yapmıştır. Davamız olarak nitelendirdiği halkevlerinin kuruluş amacını; *“uygarlık yolunda kaybedilen zamanı en kısa zamanda telafi ederek, uygarlıkta layık olunan seviyeye, yani en ileriye varmak için hizmet istekleri ve enerjilerini örgütlendirmektir”* şeklinde ifade etmiştir (Halkevlerinin Doğuşu, 1971, s.11). Talimatnameye göre; bir yerde halkevi açılabilmesi için, dokuz çalışma kolundan en az üçünün kurulmuş olması ve kurulan halkevinin 200 kişilik bir konferans salonu, kütüphanesi, çalışma odası, bir binası, jimnastik yapılabilecek kadar büyüklüğe sahip avlusu, odacı ve memur maaşını verebilecek bir bütçesi olması şartı vardır(Özel, 2007, s.98). Her şubenin bir kayıt defteri ve üye sayısının 50 olduğu şubeler için 3 kişilik, 50’den fazla üyeye sahip olanlar için ise 5 kişilik bir şube komitesi seçmesi şartı vardı. Üye sayısı 10 dan az olan şubeler için komite seçimi yapıp şubelerin çalışma yönergelerini kendilerinin hazırlaması öngörülmüştür(Malkoç, 2009, s.14).

Talimatname ’de ifade edilen Halkevlerinin çalışma kolları ise şunlardır;

1. Dil, Edebiyat, Tarih Kolu
2. Güzel Sanatlar Kolu
3. Temsil Kolu
4. Spor Kolu
5. Sosyal Yardım Kolu
6. Halk Dershaneleri ve Kursları Kolu
7. Kütüphane ve Yayın Kolu
8. Köycülük Kolu
9. Müze ve Sergi Kolu (Kara, s.77).

Halkevleri yukarıda ifade edilen dokuz kol üzerinden faaliyetlerini yürütmüştür. Dokuz kol olmasının sebebini Reşit Galip; *“Türklerde eski zamanlardan beri dokuz sayısı kutlu olarak bilinir. Bizim şubelerimizin sayısı da güzel bir tesadüfle dokuz oldu”* diyerek açıklamıştır(Ülkü, 1933, s.8). 1932 yılında kurulan halkevleri 14 şube ile faaliyetlerine başlamış ve aynı yıl 14 şube daha açmıştır. 1950 yılına kadar 409 halkevi açılıp bunlara 69 halkodası da halkevine dönüştürülüp eklenmiştir. 1932-1950 yılları arasında toplamda 478 halkevi hizmet vermiştir. Halkevleri hiçbir ayırım gözetmeden her tabakadan insana kapılarını açmıştır(Kara, s.57).

3. Halkevlerinin Halk Eğitimi Faaliyetleri ve Kolları

3.1.Dil ve Edebiyat Kolu

Halk eğitim faaliyetlerinin yürütülebilmesi için Halkevleri tarafından dil ve edebiyat kolu kurulmuştur. Bu kolun görevleri şunlardır; halk sanatlarını, milli kültür öğeleri ve gelenek görenekleri araştırıp ortaya çıkarmak, unutulmaya yüz tutmuş söz varlıklarını derlemek, açıldığı bölgede bulunan halkın kültür düzeyini arttırmak maksadıyla konferanslar tertip etmek, sanat, edebiyat alanında yetenekli olan gençleri keşfetmek ve son olarak dergi, kitap ve yayın çalışmalarında bulunmaktır(Karadağ, 1998,

s.23). Dil ve edebiyat kolu amaç olarak şu ilkeleri benimsemiştir; Türk tarihinde yer etmiş önemli büyükleri anmak, edebi yarışmalara düzenlemek, Türk tarihi için önemli sayılan gün ve haftaları, ulusal günleri kutlamak. Yanı sıra konferanslar, münazara ve aile toplantıları gerçekleştirerek halk ile sıkı ilişkiler içinde bulunmak, halk kültürünü inceleyerek araştırmalar yapmak(Ülkü, 2 Mart 1933, s. 114). Reşit galip halkevlerinin açılışında dil ve edebiyat kolunun önemini şu sözler ile aktarmıştır; “*Dilimiz, edebiyatımız, tarihimiz yabancı unsurların tesir ve istilasından en fazla korunmak gerekirken, en sürekli saldırılara maruz kalmış ve en derin yaralar almış milli kültür kuruluşlarıdır. Milli benliği oluşturan, şekillendiren ve kudretlendiren kültür unsurları içinde dil, edebiyat ve tarih şubesi şüphesiz ilk sıraya girer. Bu şube memleketin uzak ve yakın bütün köşelerinde bu sahalarda çalışanları birleştirmek maksadını güdecektir*”(Hakimiyet-i Milliye, 1932, s.11).

Halkın yapılan yenilikler ve kültürel açıdan kendini geliştirip yapılan yeniliklere uyum sağlayabilmesi için dil ve edebiyat kolu o dönem halkevi üyesi olan akademisyenler ve alanında uzman diğer üyeler tarafından konferanslar vermiştir. Verilen konferansların yıllara göre sayılarına baktığımızda; 1932 yılında 299 kişi, 1933 yılında 915 kişi, 1934’te 1537, 1935 yılında 1503, 1939’da ise 2835 kişi ’ye ulaşmıştır (Zeyrek, s.46). Görülüyor ki dil ve edebiyat kolu halkın aydınlanması ve yeni rejimin gerektirdiği uygar yapıya ulaşabilmek için halkın tüm kesimine ulaşım bilgilendirmeye çalışmıştır.

3.2. Güzel Sanatlar Kolu

Güzel sanatlar kolu, resim, müzik, mimarlık, yontma gibi güzel sanatlar alanında uzman ve amatör kişileri bir araya getirip toplum içinde güzel sanatlara yeteneği olan yurttaşların ve gençlerin yetişmesine imkân oluşturmak amacıyla kurulmuştur. Ayrıca halk arasında ve kırsal kesimlerde icra edilen türkülerini ortaya çıkarıp aslına uygun bir şekilde söylemek, yöresel ve ulusal dansları oynatmak ve ulusal marşları herkese öğretmek. Yanı sıra atölyeler oluşturup heykel, resim, fotoğraf kursları açmak, bu alanda yarışmalar düzenleyip dereceye girenleri ödüllendirmek olarak sıralanabilir(Halkevleri Talimatnamesi, s.11-12).

Güzel sanatlar kolu o dönem yurdun her köşesine ulaşarak koro, bando çalışmaları ve orkestralar aracılığıyla halka yapılan yenilikleri görsel olarak aktarma imkanı bulmuştur. Bunun yanında 1940 yılına kadar 162 eve radyo göndermiş bu çalışma ile göze ve kulağa yönelik çalışmış ve faydalı olmuştur(CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları, 1940, s.35).

3.3.Temsil Kolu

Halkevlerinin kollarından biri de Temsil kolu diğer adıyla Gösteri Şubesi ‘dir. Halkevlerinde yapılan inkılapların halka anlatılıp aktarılması noktasında en önemli vasıtalarından biri temsil şubesi olmuştur(Ülkü, 1933, s.111).

Halkevi Çalışma Talimatnamesinde, Temsil kolunun amaçları şu şekilde ifade edilmiştir:

- I. Halkevi’nde bir hayat ve hareket uyandırmak,
- II. Şehir ve kasabaların tiyatro ihtiyacını gidermeye yardım etmek,
- III. Gençleri güzel ve serbest konuşmaya alıştırmak,
- IV. Gençlerin fikir, sanat ve dil terbiyelerine yardım etmek,
- V. Tiyatro artisti olabilecek kabiliyetlerin kendilerini göstermelerine imkân vermek,
- VI. İyi hatip yetiştirmek,
- VII. Memleket ve cemiyet için faydalı telkinlerde bulunmak (Karadağ, s.136).

Temsil kolunun görevi sadece oyunlar sahnelemek değil aynı zamanda halkın kültür düzeyini yükseltmeye çalışmak, görsel olarak eğitsel çalışmalar yürütmek ve sosyal dayanışmanın arttırılması

için çalışmalar yapmaktır (Temizhan, 2006, s.76). Sahneye konulan oyunlar genellikle Türk tarihi ile ilgili Kurtuluş savaşını anlatan eski düzeni yeren, inkılapların yerleşmesine yönelik olmuştur(Zeyrek, s.49).

3.4. Spor Kolu

Halkevlerinin diğer bir kolu ise spor koludur. Amacı; halkın spora olan ilgisini arttırmak ve spora teşvik etmektir. Faaliyetlerine bakıldığında, farklı meslekten kişiler ile kamu görevlileri ve okulların boş vakitlerinde, erkek ve kadın vatandaşlara ayrı ayrı jimnastik yaptırmak, serbest ve grekoromen güreş müsabakaları düzenlemek, boks ve eskrim gibi dallarda çalışma yapmak, bunların yanında avcılık, cirit, bisiklet sürme, yüzücülük ve kürek yarışmaları düzenlemek, kayak öğretmek, dağcılık gibi spor dallarını öğretmektir. Bu faaliyetler Milli sporlarımızın kaybolmasını engellemek, sporun bütün dallarını gençler arasında yaymak, halk arasında spor yarışmaları düzenleyerek toplumun kaynaşmasını sağlamaktır(CHP, 1932, s. 7-8) Spor kolu faaliyetlerini yürütmek için 1940 yılında toplamda 259 halkevi şubesinde Jimnastik, Güreş, Voleybol, Basketbol, Dağcılık, Su sporları, Eskrim ve Cirit gibi spor dallarında kurslar açarak halka spor bilinci yerleştirmeye çalışmışlardır (Kara, s.68).

3.5. Sosyal Yardım Kolu (İçtimai Yardım Şubesi)

Sosyal yardım kolu, diğer adıyla İçtimai Yardım Şubesi olarak bilinmektedir. Bu kolun görevi, yardıma ihtiyacı olan kişilere yönelik halkta şefkat ve dayanışma duygularını uyandırmaktır (Baltacıoğlu, 1950, s.101). Sosyal yardım kolu bu doğrultuda hedeflerine ulaşabilmek için şu çalışmalarını yürütmüştür:

1. *"Yurtta bulunan hayır kuruluşlarının daha yararlı ve verimli bir şekilde çalışmalarını sağlamak üzere faaliyetlerde bulunur.*
2. *Ulusal ve özel hastane, kimsesizler yurdu, dispanserler, çocuk doğum ve bakım evleri, kreş, işçi tedavi ve öğrenci yurtları gibi sosyal yardım kuruluşlarını faydalı kılacak ve bu kurumlarda barınanların ihtiyaçlarını sağlamak için çalışır.*
3. *Tedavi kurumlarında yatırılarak bakılması gereken muhtaç hastaların hastanelere kabul ve tedavilerini sağlar.*
4. *Evlerinde yatan kimsesiz hastalara ve evlerinde doğuran kimsesiz muhtaç kadınlara gerekli yardım hizmetini sunar.*
5. *Köylerden gelen tedaviye muhtaç çiftçilerin ve ailelerinin şehir ve kasabalarda barındırılmasına ve tedavisine yardım etmek ve yoksul işçiler ve aileler hakkında aynı yardımlarda bulunur.*
6. *İşsizlerin iş bulmalarında yol gösterir ve darlık içinde kalmış vatandaşlara yardım eder.*
7. *Özellikle çocukların dilencilik yapmamalarını önleyecek çalışmalarda bulunur.*
8. *Cezaevlerindeki muhtaçları gözetir.*
9. *Halkın sağlık bilgisini arttıracak konferanslar verilmesini ve bu konuda afişler resmedip filmler gösterilmesini sağlar."*(CHP Halkevleri Öğreneği, 1938, s.14-15).

Yanı sıra Sosyal yardım kolu kimsesiz çocuklara destek, sahipsiz hastalara ve doğum yapanlara olanakları ölçüsünde yardım etmek, köyden şehirlere tedavi olmak için gelip kalacak yeri olmayan insanlara barınacak yer ayarlamak, işsiz insanlara iş bulma hususunda destek olma, cezaevindeki yoksul insanlara yardımcı olma, halk sağlığı ile ilgili konferanslar düzenleme gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır. Amaçlarına uygun olarak çalışan bu kol başarılı sonuçlar elde etmiştir. Halkevlerinin uygun olan bazı

yerlerinde haftanın belirli gün ve saatlerinde halka muayene hizmeti vermişlerdir. Parasız olmayan yurttaşları muayene etmiş ihtiyacı olanlara ilaç, giyecek ve yakacak desteği sağlamışlardır. 1940 yılına kadar 80 halkevi sağlık alanında poliklinik hizmeti vermiştir (Zeyrek, s.68-69).

3.6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu

Halk Dershaneleri ve Kurslar kolu halkevleri tarafından halk eğitimi maksadıyla ihdas edilmiş kollardan biridir. Bu kolun amacı; halkın kültürel düzeyini arttıracak okuma yazma ve yetiştirme faaliyetlerini yürütmektir. Bunun yanında okuma ve yazma kursları açarak halkı okuryazar hale getirmenin yanı sıra dil ve uzmanlık kuşları açmak, teknik bilgiler hususunda halkı eğitmek ve el sanatlarını teşvik etmektir. Bu doğrultuda açılan kurslara bakıldığında; Okuma ve yazma, yabancı dil, dikiş ve nakış, ütü-kola, temel fizik ve kimya, çiçekçilik, şapkacılık, bütünleme kursları, zeytincilik, bağcılık, muhasebe, elektrikçilik, arıcılık, kitap şoförlük, ciltleme, hesap, motorculuk, steno, daktilo, tarih ve yurt bilgisi, müzik, resim, fotoğrafçılık, hasta bakıcılık, itfaiyecilik, köy kâtiplerini yetiştirme, telgrafçılık, bahçıvanlık ve inşaatçılık sayılabilir (Temizhan, 2006, s.88). Bahsi geçen kurslar halkevi üyeleri tarafından verilmiştir. Halkevinde ilgili kursu verebilecek yeterlilikte kişi olmazsa ücretli öğretmenler görev almışlardır. Kurslarda başarılı olanlara diplomalar törenle takdim edilmiştir. Halk dershaneleri ve kurslar şubesi sonraki yıllarda Milli Eğitime bağlı kurulan Halk eğitim merkezlerinin temelini teşkil etmiştir (Gezer, 2012, s.38-39).

3.7. Kütüphane ve Neşriyat Kolu

Kütüphane ve Neşriyat kolu halkevleri tarafından halka okuma alışkanlığı kazandırmak maksadıyla kurulmuştur. Bu doğrultuda kahvehanelerde okuma günleri düzenleyerek güzel okuma etkinlikleri düzenlenmiştir. Seyyar kütüphaneler, yakın köylerde okuma odaları açılması gibi faaliyetler bu kolun görevleri arasındadır. Yetişkinler haricinde çocuklar içinde okuma odaları oluşturulmuş ve istifade etmeleri sağlanmıştır (Titiz, s.79).

Kütüphane ve Neşriyat kolu yıl bazlı faaliyetlerine bakıldığında; 1933 yılında kitap sayısı 59444 aynı yıl içinde bu kitaplardan istifade eden kişi sayısı 150000 kişidir (*Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası*, 1935, s 204). Bu sayı artarak devam etmiş, 1939 yılında 349000 kitap sayısına ulaşmış, okuyucu sayısı ise 2 milyon kişiyi geçmiştir. 1944 ve 1945 yılları arasında halkevi kütüphanelerinden istifade eden gruplar şu şekilde sıralanmıştır: öğrenciler, öğretmenler, sivil, askeri memur ve subaylardır. 1945 yılında halkevlerinde toplamda 395 kütüphane bulunmakta olup kitap sayısı 722 bin civarındadır (Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, 1946). Görüldüğü üzere bu kol halkın genel kültürü ve okuma hususunda eksikliklerini giderilmesi maksadıyla önemli görevler üstlenerek başarılı faaliyetler yürütmüştür. Buradaki amaç aydın bir kitle oluşturup yapılan yenilikleri tabana yayma düşüncesidir.

3.8. Köycülük Kolu

İlk oluşturulduğunda Köycüler Şubesi olarak bilinen bu kol 'un adı 1940 yılında Köycülük Kolu olarak değiştirilmiştir. Amacı; köylünün ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal ve diğer yönlerden gelişmesini sağlamak, köylüleri halkevinin düzenlediği faaliyetlere çağırarak ve götürmek, okuma ve yazma sıkıntısı yaşayan köylülerin mektup ve dilekçelerini yazmak, il ve ilçedeki resmi işlerini takip etmek, kurslar açarak eksikliklerini tamamlamak, köy ve kentler arasında geziler düzenleyip köylü ve kentliyi kaynaştırıp aradaki farkı kapatmaktır. Bahsi geçen dönemde Türkiye'de 41000 köy bulunmakta ve toplam nüfusun %75'ini köylü vatandaşlar oluşturmaktaydı (C.H.P Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları 1941, s.53). Köycülük kolunun kuruluş amaçları içerisinde köylü ve aydın kesim arasındaki uçurumu ortadan kaldırıp kaynaşmalarını sağlamak vardır. Bu durum Halkevleri

yönergesinde “Köycülük Kolu’nun temel vazifesi, köylerin toplumsal, sağlık ve estetik açısından geliştirilmelerine ve köylü ile şehirli arasındaki karşılıklı sevgi ve dayanışma duygularının güçlendirilmesine çalışmaktır.” Şeklinde ifade edilmiştir(Çavdar, 2008, s.354).

Köyde yaşayan yurttaşların çoğu bahsi geçen dönemde okuma ve yazma bilmiyordu. Bu sebeple bu kol yürüttüğü faaliyetler bakımından önem arz etmiştir. 1940 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüş ve bu yıl itibariyle halkevlerinin alt kolları olarak çalışacak halkodaları ile köylüye okuma ve yazma hususunda büyük görevler üstlenecektir (Zeyrek, s.81-82).

3.9. Tarih ve Müze Kolu

Halkevleri tarafından ihdas edilen kollardan biri de Tarih ve Müze Koludur. Bu kolun amaçları; önemli bir tarihi ve kültürel mirasa sahip olan yurdumuzun tarihini araştırmak, tarihi yerleri halka tanıtır sevdirmek, bunların korunmasını sağlamak, halka tarih kültürü kazandırmaktır(Kara, s.73). Ayrıca, tarihî eski yazı, cilt, divan, halı, nakış, çini, tezhip, millî kıyafetler, el yazmaları, minyatür gibi kültürel öğeleri toplamak ve bunlarla müzelerin oluşturulmasına öncülük etmek bu şubenin faaliyetleri arasındadır. Yapılan çalışmalar ile ilgili makale ve yayınlar Ülkü dergisinde yayınlanmıştır. Bunun yanında o yörenin tarihini ilgilendiren yabancı dilde yazılmış eserlerin çevirisi de yapılmıştır(Titiz, s.100).

Anadolu coğrafyasının hemen hemen her yerinin birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı düşüncesinden yola çıkarak Tarih ve Müze şubesinin milli, kültürel ve tarihsel hafızamız açısından ne kadar önemli bir görev üstlendiğini görmekteyiz.

4. Halkevlerinin Kapatılması

II. Dünya savaşının bitimine yakın bir dönemde bütün dünyada diktatörlükler yıkılmış, demokrasi fikri ve bu yönde eğilimler hız kazanmıştır. Türkiye’de bu dönem, çok partili hayata geçiş başlamıştır. Değişik düşüncede kimseler ve gruplar parti ve dernekler kurup örgütlenme imkânı bulmuşlardır. Bu dönem iktidara bir başka partinin gelebileceği fikri halkın büyük bir kesiminin halkevlerinden uzaklaşmasına neden olmuştur (Toksoy, 2006, s.108). Halkevleri ile ilgili eleştiriler genellikle CHP’ye bağlı olup devlet bütçesinden desteklenmesi yönünde olmuştur. Bu eleştiriler karşısında CHP halkevlerinin yapısı ve işleyişi ile ilgili değişiklikler yapmış, bu doğrultuda 21 Şubat 1942 yılında valiliklere gönderdiği talimatta, halkevleri ve halkodalarının yerine getirdikleri görevleri tam olarak sürdürebilmeleri için, özel idare ve belediyelerin bütçelerinden yardım yapılmasını istemiştir (Güneş, 2012, s.149). Bu sayede halkevleri ekonomik olarak kendi kendine yeterli hale getirilmeye çalışılmıştır. Hatta 27 Kasım 1946’da çıkarılan 2896 sayılı genelge ile halkevi salonlarının kiraya verilebileceği ve bununla bütçeye destek olunabileceği ifade edilmiştir (Güneş, s.149). Çok partili hayata geçilmesiyle birlikte iktidarın değişebileceği düşüncesi insanların halkevlerinden uzaklaşmasına neden olmuştur. Halkevlerine eskisi gibi rağbet gösterilmemeye başlanmıştır.

Bazı şehirlerde ve ilçelerde belediyelerin başka partilere geçmesiyle birlikte halkevlerine yardımlar kesilmiştir. Maddi açıdan destek bulamayan halkevlerinde sosyal yardım ve kültür faaliyetleri yürütülemez (Çeçen, s.233-235). Bu durum CHP’nin 7. Kurultayında gündeme getirilmiştir. İsmet İnönü bu durumu bütçeden halkevlerine yapılan yardımları çok partili hayata geçildikten sonra halkevlerinin bütün partileri memnun edecek şekilde kullanılması için çaba sarf ettiklerini fakat karşı taraftan aynı oranda karşılık göremedikleri için olayı tek başına yürütmek zorunda kaldıklarını ifade etmiştir (Toksoy, s.119). Halkevleri komisyonu 1948 yılında halkevlerini statüsü ile ilgili çalışmalarını tamamlamış, halkevlerine kurum statüsü kazandırılması için talepte bulunulmuş fakat kabul görmemiştir (BCA, 490. 01/825. 263.1). 1949 yılı itibariyle halkevlerine karşı eleştiriler giderek artmıştır.

1950 yılındaki seçimle beraber iktidar değişmiş, halkevleri bir muhalefet partisinin yan kuruluşu durumuna düşmüştür. İktidarda olan Demokrat Parti ödenek olmadığını öne sürerek halkevlerini kapatmak istemiştir (Çeçen, s.230). Sonrasında Halkevleri ve CHP'nin mallarının hazineye aktarılması ile ilgili yasa 6 Ağustos 1951 tarihinde mecliste görüşülmüştür. Bu görüşmede İsmet İnönü halkevlerini Türkiye'nin kültür hayatındaki önemine vurguda bulunarak kaldırılmasının yersiz olduğunu söylemiştir. 8 Ağustos 1951 yılında meclisteki oylamada Demokrat Partili vekillerin oylarıyla halkevlerinin kapatılması kabul edilmiştir. 8 Ağustos 1951 tarihinde 5830 sayılı yasa ile halkevleri kapatılıp bütün varlıkları hazineye devredilmiştir (Güneş, s.153).

5. Sonuç

Halkevleri 19 Şubat 1932 yılında açılmıştır. 1932-1951 yılları arasında yeni kurulan Cumhuriyet rejiminin hedeflerine ulaşması için yapılan devrimlerin halk tarafından benimsenmesi ve yaygınlaşması hususunda önemli işler yapmışlardır. Ülkenin tamamında açılan halkevleri yürütmüş oldukları faaliyetler ile halkın tamamını muasır medeniyetler düzeyine çıkarmak için çaba göstermişlerdir. Bunu yaparken eğitim ve öğretim faaliyetlerine önem verilmiş, bu alanda yapılan yenilikler ile sadece yeni nesillerin değil, hali hazırda bütün halkın eğitim seviyesinin yükseltilmesi amaçlanmıştır. O dönem halkın %75'i köylerde yaşıyor okuma ve yazma oranı oldukça düşüktü. Harf devriminden sonra okuma ve yazma seferberliği başlatılmış, halkevleri halka yeni harflerin öğretilmesi hususunda önemli işler yapmıştır. Eğitim ve kültür alanında yapılan devrimlerin etki alanının genişletilmesi için kurulan halkevleri şüphesiz o dönemin en kapsamlı halk eğitimi kurumlarıdır. Halkevleri; gerek genel faaliyetleri gerekse şubeleri altındaki çalışmalarına bakıldığında kuruldukları 1932 yılından itibaren ülkenin sosyo kültürel hayatı ve modernleşmesi adına önemli işlere imza atmışlardır.

Halkevleri aynı zamanda ülkenin eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi hususunda da önemli bir görev üstlenmiştir. Kurulduğu dönemde yayınlanan Halkevleri Talimatnamesinde kuruluş amaçları ve çalışma yöntemlerine baktığımızda halkı kalkındırmak ve kültürel olarak çağdaş milletler seviyesine ulaştırma amacı gütmüştür. Bunu yaparken amacına ulaşabilmek için halkın gerekli bilgiler ile donatılmasına özen gösterilmiştir. Halkevleri kendi bünyesinde açtığı kollar vasıtasıyla halka ulaşmış ve yetişmesi için faaliyetler yürütmüştür. Mesela dil, tarih ve edebiyat kollarının Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumunun faaliyetlerinden halkı haberdar etme ve çalışmalarına katkıda bulduklarını söyleyebiliriz.

Yanı sıra Halk dersaneleri, köycülük kollarıyla yurdun en ücra köşelerine ulaşarak kurslar vasıtasıyla okuma ve yazma, meslek kursları gibi kurslar açarak halkı eğitmeye çalışmışlardır. Kütüphane ve neşriyat kolları kazalarda ve köylerde halkodaları aracılığıyla kırsaldaki halka okuma sevgisi aşılamıştır. Yine bu kollardan olan Güzel Sanatlar kolu halkı hem görsel hem de işitsel alana ilgisini arttırmak için çaba göstermiştir. Sosyal yardım şubesine baktığımızda ihtiyaç sahiplerine yardımcı olma noktasında halk arasında birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Diğer bir kol olan spor şubeleri gençlerin kötü alışkanlıklardan ziyade spora teşvik edilmesi ve sporun öneminin halk tarafından kavranması hususunda çalışmalar gerçekleştirmiştir. En önemli kollardan biri olan Köycülük kolu yürüttüğü faaliyetler ile köylü ve aydın kesim arasında bir köprü konumunda olmuş ve bu uçurumun aradan kalkması adına önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Toplumsal değişimin tabana yayılması ve aydın bir toplum oluşturma gayesiyle hareket etmiş ve yapılan yenilikleri bütün kırsalda yaşayan halka anlatmıştır. O dönem Türkiye'nin nüfusunun %75'ini kırsal kesim oluşturduğu için Köycülük kolu üstlendiği misyon bakımından çok önemlidir. Sonuç olarak kurulduğu dönemde yapılan yeniliklerin aktarımı ve ayrıcalıksız bir toplum oluşturma adına çalışmalar yürütmüş ve kapanana kadar önemli bir kurum olarak tarih sahnesinde yerini almıştır.

Araştırmacının / Araştırmacıların Katkı Oranı (Authors' contributions)

Bu makale yazarın kendi çabaları ve incelemeleri neticesinde oluşturulmuştur.

This article was created as a result of the author's own efforts and reviews.

Destek ve Teşekkür (Fundings and Acknowledgments)

Çalışma, kamusal, özel, ticari nitelikte ya da kar amacı gütmeyen herhangi bir kurumdan destek alınmadan hazırlanmıştır.

This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Çatışma Beyanı (Competing Interests)

Çalışmanın yazarları, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedirler.

The authors declare that they have no competing interests.

KAYNAKÇA

Akşin, S. (2005). *Yakınçağ Türkiye Tarihi I (1908-1980)*. İstanbul: Milliyet Doğan Gazetesi A.Ş. Yayınları.

Azcan, İ. (2003), *Türk Modernleşme Sürecinde Trabzon Halkevi*, Serander, Trabzon.

Baltacıoğlu, İ. (1950). *Halkın Evi*, Ulus Basımevi, Ankara.

BCA, 490. 01/825. 263,1.

C.H.F. (1932). *Halkevleri Çalışma Talimatnamesi*. Hâkimiyeti Milliye Matbaası, Ankara.

CHF Halkevleri Talimatnamesi, (1932).

CHP Halkevleri Öğreneği, (1938). Recep Ulusoğlu Basımevi Ankara.

CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları (1940).

Cumhuriyet Gazetesi, “Halkevlerinin Kuruluşu” (1932).

Cumhuriyet, “Gazi'nin İrşadı: Büyük Halkevleri Tesis Edilecek” 2 Ocak 1931.

Çavdar, T. (2008). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*, İmge Kitabevi, 3. baskı., İstanbul.

Çağlar, B. K. (1936). *1935 Halkevleri*. Ankara: Ulus Matbaası.

Çeçen, A. (1990). *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*. Ankara: Gündoğan Yayınları.

Ergün, M. (1982). *Atatürk Devri Türk eğitimi*. Ankara: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.

Galip, R. (1933). “Halkevleri Açılış Konuşması”, *Ülkü Dergisi*, Ulus Basımevi, Şubat, C.1, Ankara.

Gezer, M. (2012). Demokrat Parti İktidarının Halk Eğitimi Politikaları, Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Bölümü Sosyal Bilimler Öğretmenliği Anabilim Dalı, *Yüksek Lisans Tezi*, Afyon.

Güneş, M. (2006), “Adnan Menderes ve Halkevleri” *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi Journal Of Modern Turkish History Studies XII/25* (2012-Güz/Autumn), ss. 141-155.

Hakimiyet-i Milliye, (25 Mart 1931). Atatürk, “*Aynı Cinsten Olan Kuvvetler Müşterek Gaye Yolunda Birleşmelidir*”.

Halkevleri Genel Merkezi (1971) *Halkevlerinin Doğuşu*, Halkevleri Genel Merkezi Yayınları, Ankara.

Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası, (1935). Ankara.

Halkevlerinin Doğuşu 19 Şubat 1932 Açılışın İlk Haftası, (1971), Halkevleri Genel Merkezi Yayınları, Ankara.

İnan, R. (1970), *Orta Avrupa'da Gelişmenin, Demokrasinin Temeli Eğitim*, İş Bankası Yay. Ankara.

Kara, A. (2019). Harf İnkılabının Yaygınlaştırılmasında Halkodalarının Rolü ve Önemi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, *Basılmamış Doktora Tezi*, Gaziantep.

Karadağ, N. (1998). *Halkevleri Tiyatro Çalışmaları (1932-1951)*, Ankara.

Kılıç, E. (1968), *Türkiye'de Halk Eğitimi Başlangıçtan Bugüne Kadar*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Malkoç, E. (2009). *Devrimin Kültür Fidanlığı, Halkevleri ve Kadıköy Halkevi*, Derlem Yay., İstanbul.

Özel, E. (2007). Atatürk Dönemi Türk Eğitim Politikaları, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Kütahya.

T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü. (1946). *Milli Eğitim Genel Kitaplıklar Ve Müzeler İle Halkevleri Odaları Ve Okuma Odaları Kitaplıkları İstatistikleri. 1944-1945*, s.II,37, Ankara.

Temizhan, O. (2006). Halkevleri ve Halkevlerinin 1932-1940 Arası Eğitim Faaliyetleri, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Sosyal Ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.

Titiz, H. (2012). Cumhuriyet Döneminde Halkevlerinin Eğitim ve Tarih Çalışmaları 1932-1951 (Akdeniz Bölgesi Örneği), *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*, Adana.

Toksoy, N. (2006). *Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak Halkevleri*, Orion Yayınevi, Ankara.

Toksoy, N. (2007). "Türk İnkılabında Millî Kültürün Yeri ve Halkevi Çalışmaları", *Turkish Studies*, C. 2, S. 1, İzmir.

Ülkü, (1933) "Necip Ali Beyin Nutku Halkevleri Yılı dönümünde", S.2, C.1, s.111.

Ülkü, (Mart 1933) C.1, S. 2, s.114.

Zeyrek, Ş. (2006). *Türkiye'de Halkevleri ve Halkodaları (1932-1951)*, Anı Yay. Ankara.